

“ De vierde toren “

Advent/Kerststuk in vijf bedrijven voor spelgroep – 2007

Oma laat zien door middel van een verhaal over vroeger, hoe materiëel goed de mensen het tegenwoordig hebben. Hoe goed elk mens zich nu kan ontwikkelen. Maar ook dat men vroeger heel goed wist hoe je een naaste kon helpen met de weinige middelen die men toen ter beschikking had. Een incompleet schaakspel speelt een belangrijke rol. Mensen zijn de spelers op het schaakbord van leven. Sommigen worden tot torens/hoekstenen/lichtbakens van iemands leven.

Decor

Het decor bestaat voor driekwart uit een woonkeuken uit de crisisjaren. Hierin een tafel met vier stoelen, een aanrecht met pomp, kachel annex fornuis etc. Voor één kwart een gedeelte van een seniorenwoning van nu, met een gemakkelijke stoel voor Oma een tafel met stoel voor T en een bijzettafeltje met daarop een groot uitgevoerd schaakspel in startpositie, met een ontbrekende toren. (Er moeten dus twee, goed te onderscheiden/zien, schaakspellen zijn.)

Spelers

O. Oma Lies	Een lieve hartelijke oude dame, die boeiend vertellen kan.
T. kleinkind (m/v) Timo/Tineke	Kleinkind van O. Erg lief voor Oma en wil graag alles weten over vroeger, vooral de verhalen over zijn overgrootvader, die strandjutter was.
B. Berend	Vrij norske overheersende man, recht door zee. Vader van Oma Lies.
S. Stien	Onderdanige vrouw van Berend die op haar eigen wijze het leven van alle dag veraangenaamt. Vrome vrouw.
L. Liesje	De jonge Oma Lies. Vol van idealen, die steevast door haar vader de grond in worden geboord.
J. Jacob	Kansarme loopjongen van vader Berend. Hij is pienter en verstaat de kunst tussen alle partijen door te laveren zonder averij op te lopen. Heeft stiekem een oogje op Liesje.

Eerste bedrijf:

Oma Lies zit in haar stoel in haar kamer, als kleinzoon Timo aanklopt. Timo komt binnen, veegt de voeten en hangt zijn jas op, terwijl hij zegt:

T. Hoi Oma. Je raadt nooit wat ik voor mijn repetitie Geschiedenis heb gehaald.

O. Nou Timo, dat kan ik wel en beetje raden. Als het een slecht cijfer was zou je mij nooit zo enthousiast overvallen met die vraag. Ik gok dus op eeneh....een acht ?

(Ze kijkt Timo vragend aan. Timo kijkt triomfantelijk en antwoordt:)

T. Mis Oma ! Ik had een 9,5. Goed he ?!

O. Je bent gezegend met een goed stel hersens jongen, gebruik ze goed. Jij krijgt de kans tenminste. Dat was in mijn tijd wel anders hoor. Daar zal ik je eens wat over vertellen. Maar pak eerst zelf even wat frisdrank uit de koelkast. Ik heb de pot met thee voor mij al hier bij me staan. Mét jouw favoriete wafeltjes erbij. Opa Jacob vond die ook al het lekkerst en net als jij had ook hij een goed stel hersens. Alleen was hij wat minder gelukkig in het milieu waarin hij werd geboren.

(Timo loopt naar het kleine koelkastje om een pakje frisdrank te pakken, maar dan stoot hij met zijn knie tegen het schaaktafeltje. Het hele spel valt op de grond.)

T. Oh, sorry Oma! Ik zal het direkt weer opruimen. Ik weet hoe je de stukken op moet stellen. De koning en de koningin op de achterlijn naast elkaar in het midden. Aan weerszijden gevolgd door de lopers, die alleen schuin mogen gaan op de kleur waarop zij staan. Dan de paarden die van die rare paardensprongen maken en op de hoeken de stoere torens die alleen rechtlijnig mogen gaan. En daarvoor een hele rij pionnen. Ik vind het een leuk spel om te spelen. Het duurt alleen zo lang.

(Terwijl hij ook de andere kant neerzet zegt hij:)

T. Oma, waarom staat dit oude schaakspel eigenlijk hier ? Zo mooi is het niet en het is niet eens compleet. Er ontbreekt zelfs een toren.

O. Voor mij is het juist een heel mooi schaakspel Timo, ik wilde je juist de historie gaan vertellen die er achter schuilt. Ga er maar voor zitten, want het is een lang verhaal.

(Timo neemt weer plaats aan de tafel. Leunt met zijn kin in een hand, met de elleboog op tafel. De perfecte luisterhouding voor hem. Hij kijkt verwachtingsvol naar zijn Oma, die eerst even haar thee inschenkt en de wafels deelt.)

O. Weet je Timo, toen ik jong was, woonde ik met mijn vader en moeder in het kleine huisje in de duinen. Je weet wel waar. Je vader of moeder zullen je het vast wel eens hebben aangewezen wanneer jullie een duinwandeling maakten. Mijn vader, jouw overgrootvader dus, hield ons in leven met strandjutten. Het was een zware tijd. Je hebt vast wel eens gehoord van de crisis-jaren. Nou, die zijn onze deur ook niet voorbij gegaan. Wij leefden van wat er aanspoelde en te verhandelen was. Je overgrootvader was zeer vindingrijk in die dingen. Met weinig kon hij veel. Soms was de zee best gul. Vooral na harde stormwind spoelde er soms verrassende dingen aan. Op een dag, wanneer zal het geweest zijn.....zo rond 1935, denk ik...

Spot uit op kamer Oma / Spot aan op woonkeuken duinhuis

(S. staat aan het aanrecht. L. is een lappenpop aan het maken. B. komt verwaaid de woonkeuken binnen. Stampt de voeten af op de mat, trekt een stoel naar zich toe en gaat uitgebreid zitten.)

B. Zo vrouw, een warme kop thee zou er nu best ingaan.

S. Berend, zou je je jopper niet uitdoen binnen en je muts afzetten? Het zou prettiger zijn als je je laarzen buiten zou afstampen en niet binnen, dat scheelt mij heel wat veegwerk. Ik denk dat ik bij elkaar het hele strand al eens hier van de deurmat heb geveegd.

(Dan gaat S thee zetten. B trekt met een schuld bewust gezicht zijn jas uit, trekt de muts van zijn hoofd en gaat weer aan tafel zitten, waar Liesje aan het werk is.)

B. Zo Liesje, weer een stuk handelswaar in de maak? Dát brengt tenminste weer wat geld in het laatje. Het valt niet mee tegenwoordig om nog iets van mijn handelswaar te slijten. Het lijkt wel of er geen einde komt aan de crisis in dit land. Maar die lappenpoppen van jou schijnen ze toch graag te hebben.

L. Het wordt steeds moeilijker om deze poppen te maken Pa. We hebben bijna geen stof meer, het garen raakt op en de zak vulmateriaal is nu leeg.

S. Berend, misschien kunnen we het op een accoordje gooien met mevrouw Draadloos van de stoffenzaak. Pas vroeg ze nog of wij niet een oud kacheltje voor haar hadden voor een schappelijke prijs.

B. Nou ja, wat een ruil zeg, een kachel voor een beetje draad en vulspul. Zit er niet wat van jullie gading tussen het klein juttersgoed in die oude hutkoffer in de schuur

S. Als daar wat tussen zou zitten, dan is het inmiddels wel zó verweerd, dat het niet meer bruikbaar is. Of het stinkt naar opgedroogd vuil zeewater, en stank maakt lappenpoppen onverkoopbaar

(Berend broemt wat, kijkt van zijn vrouw naar zijn dochter en weer naar zijn vrouw, en zegt:)

B. Als die Draadloos inderdaad een kacheltje wil, heb ik denk ik wel wat staan. Dat kost haar 10 gulden. Een redelijke prijs dunkt me.
Ik zal er een flinke voorraad kachelhout bij doen in ruil voor een voorraadje spullen voor jouw poppenmakerij Liesje.

(Berend kucht even en vervolgt dan:)

B. Zijn de dames niet nieuwsgierig naar mijn buit van vandaag? Het was een goede storm voor ons. Ik denk dat ik die Jacob uit het dorp maar eens vraag om me te helpen. Jullie kennen hem wel. Zat hij niet bij jou op school Lies ? Hij toont altijd veel interesse voor mijn handel en wandel. Hij heeft me al een paar keer geholpen en lijkt me eerlijk en betrouwbaar. Ik heb op mijn stekje in het duin een karrenvracht spullen weggezet, die ik onmogelijk in mijn eentje hierheen kan brengen.

(Liesje kijkt op bij het horen van die naam. Haar blik glijdt naar haar moeder, die met de thee bezig is. Zegt dan verwachtingsvol tegen haar vader:)

L. Heeft u veel van waarde gevonden Pa ?, misschien kan er dan ook wat af voor
Jacob. Die heeft het thuis niet breed.

B. (bars) Wij ook niet! Moet die lapzwanen van een vader van hem maar niet alles opzuipen.

S. Nou Berend, die man heeft het wel zwaar te verduren hoor. Alleen achterblijven met 5 kinderen, die nog weinig in kunnen brengen. Zijn vrouw was alles voor hem. Nu moet hij alles alleen opknappen. Ik geef het je te doen!

B. Ja, en waarom verzuipt hij dan dat beetje wat hij dan wél heeft? (dan brommend) Goed dan...het ís een aardige buit. Ik zal die Jacob wel wat toeschui-ven. Als hij tenminste goed zijn best doet voor mij.

(Berend slurpt vergenoegd aan zijn thee. S en L kijken elkaar aan. L voelt goed aan dat haar vader in een goed humeur is en probeert dit uit te buiten.)

L. Zeg pap, wat hebt u voor bijzonders gejut ? Het moet vast iets waardevols zijn. U zit zo tevreden te kijken.

B. Ik kan ook niets verborgen houden voor jullie vrouwen. Goed, ik vónd iets bijzonders.

(Berend staat op, loopt naar de deur, opent deze en pakt achter de deur vandaan een jute zak met inhoud. Vol trots leegt hij de zak op tafel.)

B. Kijk, dit kon ik niet achterlaten. De rest komt morgen wel. Prachtig hé, een hele zak met schaakspullen. Een mooi houten bord met van die bruin/witte vlakken en allemaal handgesneden schaakstukken. Het is allemaal wel nat geworden, dus zet ik het maar een paar dagen hier binnen voor de kachel. Hopelijk heeft het zoute water niet teveel schade aange-richt.

(Berend streelt de houten kunstwerkjes. S is minder blij met deze uitbreiding van huisraad en zegt protesterend:)

S. Berend, ik kan nu al mijn kont niet keren in dit huis en ik moet mijn voeten toch ergens op de vloer kunnen neerzetten. Weet je geen ander plekje?

B. Eh, nee! De spullen zet ik hier neer en daarmee basta!

(S schikt zich in haar lot en draait B haar rug toe. L gaat echter nog even door. legt haar werk even neer, trekt haar liefste gezicht en vraagt:)

L. Zeg pap, nu de zaken zo goed gaan, zou u het dan goedvinden als ik wat tijd krijg om te studeren ?

(Berend verslikt zich in zijn thee, proest het uit over tafel en kijkt om beurten naar L en S.)

B. Doorleren? Hoe kom je erbij. Je bent hier nodig. Later als wij oud zijn dan moet jij voor ons zorgen, niet Stien?

S. Nou Berend, het schoolhoofd is hier al heel wat keren geweest, de afgelopen

jaren, om Liesje zover te krijgen dat ze zou doorleren. Hij zei zoiets van: Een olielamp zet je ook niet onder de korenmaat, maar die laat je de hele ruimte verlichten. Liesje zou... (B. onderbreekt haar ruw)

B. Komt niets van in! Een vrouw hoort.....

spot uit woonkeuken duinhuis / spot aan kamer Oma Lies

T. Goh Oma, jammer voor jou, dat jij niet mocht doorleren en wat een gemene vent was die overgrootvader van mij.

O. Ja, Timo, zo ging dat in mijn tijd. En echt gemeen was mijn vader niet hoor. Het waren de crisis-jaren die ons leven bepaalden. Wij hadden maar drie monden om te voeden. Bij Jacob thuis lag dat heel anders. Bij veel gezinnen lag dat heel anders. Iedereen moest maar zien aan de kost te komen. Ik heb later wel nog kunnen leren hoor, anders had ik nooit verpleegster kunnen worden. Maar nu moet je naar huis. Straks wordt je moeder ongerust.

T. Hé, Oma, vertel nog even verder over het schaakspel en die toren.

O. Nee Timo, al maak je nog van die grappige paardensprongen, dan nog ga ik niet voor de bijl. Ik ben nu aan zet en jij bent de pion die ik terugschuif op de plek waar je begon. Als je de volgende keer komt, help me herherinneren dan vertel ik je de rest van het verhaal. En nu, húp jas aan en naar huis.

(Timo gehoorzaamt, trekt zijn jas aan, zwaait naar Oma en roept:)

T. Tot morgen Oma, dan kom ik weer.

O. Dag jongen, ik kijk naar je uit.

(Timo verdwijnt en Oma Lies kijkt hem na, waarna zij in gedachten verzonken naar het schaakspel staart.)

Licht uit....

(Oma Lies is net aan de telefoon als Timo binnenkomt. Ze gebaart hem te gaan zitten en probeert het telefoongesprek te beëindigen. Timo hangt z'n jas op.)

O. Nee Truus, ik zal het niet vergeten. Ik neem de kaarsen voor mijn rekening. Die heb ik toch altijd wel in voorraad. Maar nu hang ik op, want mijn kleinzoon komt net binnen. (luistert) Nee, de jongste van mijn Berend, je weet wel

Timo. (luistert) Sorry hoor Truus, ik hang nu echt op. Tot op de kerstbrunch da-a-a-g.

(Oma legt zuchtend de telefoon neer, wendt zich tot Timo en zegt:)

O. Gezellig dat je er bent Timo, ga zitten.

T. Nou Oma, Papa en Mama zeggen er wel eens wat van dat ik zo veel en zo lang aan de telefoon hang, maar jij kan er ook wat van zeg!

(Oma lacht en zegt dan:)

O. Je hebt gelijk hoor, maar ik woon alleen en jij kunt wanneer je maar wilt praten met je zus of je ouders. Soms heb ik ook wel eens behoefte aan een babbeltje en mijn planten zeggen niets terug. Daarom vind ik het ook zo fijn als jullie op visite komen. (kijkt Timo dankbaar aan en die zegt:)

T. Weet ik toch. Maar Oma, ik brand van nieuwsgierigheid. Vertel nu verder over vroeger. Ik heb op school verteld over mijn over-grootvader Berend die strandjutter was en zo. Nou, dat vonden alle jongens vet gaaf (of een andere populaire jeugd-term).

O. Jij romantiseert het allemaal wel hoor. Het was voor ons echte harde werkelijkheid. Maar pak eerst even wat te drinken, dan neem ik deze geweldige pruimen. Goed voor de stoelgang.

T. Last van verstopping Oma ?, Ja dat hebben we op school geleerd. Volksgeneeswijze. Huismiddeltjes voor van alles en nog wat. Maar ik laat me niet afleiden Oma, kom nou, vertel!

O. Rustig jongen, rustig. Waar waren we gebleven. Oh ja, bij Jacob.

T. Jacob ?, Nee Oma, we waren bij het niet mogen doorleren van jou.

O. Dus Timo (kijkt hem veelbetekenend aan) bij Jacob! Wees nu maar stil en luister maar.

De volgende dag waren Pa en Jacob al vroeg weggegaan. M'n vader was bang dat anderen zijn buit zouden vinden en dan zou al zijn werk voor niets zijn geweest. Tegen tien die ochtend, hoorden mijn moeder en ik ze terugkomen en de spullen in het schuurtje stallen. Aan de luidruchtige- en opgewekte toon van hun gesprek maakten wij op dat alles goed was gegaan. Later, zo tegen de middag, ging de deur open, en...

spot uit kamer Oma Lies / spot aan woonkeuken duinhuis

Moeder Stien is met de voorbereidingen bezig voor het middagmaal en Lies is aan het stoffen o.i.d., als de deur opengaat en Jacob zijn hoofd om de hoek van de deur steekt.

J. Goede morgen samen. Zeg, mevr. van Duinen, mag ik Liesje heel even van haar werk afhouden ?

(S kijkt even naar buiten of ze B niet ergens ziet. J ziet haar kijken en zegt:)

J. Uw man is even voor een boodschap naar het dorp en ik kreeg opdracht om de spullen te sorteren. En Lies, er zat iets tussen dat jij heel graag zou willen hebben. Hij heeft het nog niet gezien, geloof ik. Hier, pak eens aan!

(Liesje loopt op hem toe en neemt een in een oude deken gewikkeld pak boeken van hem aan. Jacob kijkt haar verwachtingsvol aan en zegt:)

J. Er zat een kist met deze boeken tussen de spullen van de buit. Ze zaten vrij goed verpakt en zijn daardoor niet zo heel erg nat geworden. Dit zijn er alvast een aantal, in de schuur ligt de rest. Het lijkt wel een kleine bibliotheek.

L. Jeetje, bedankt Jacob. Kijk eens ma, allemaal boeken. Kunnen we weer fijn lezen. Hé, ook nog een paar boeken over medicijnen. Wel wat nat geworden i inderdaad, maar nog goed leesbaar. Jij leest toch ook graag Jacob? en u ook ma. Jammer dat pa er niet van houdt.

(Stien kijkt zorgelijk/bedenklijk en zegt:)

S. Laat je vader het maar niet zien. Je weet hoe hij over lezen en studeren denkt.

Op enig moment moet je dan toch met die boeken voor de draad komen. Het is beter om er tussen de middag maar gewoon over te beginnen. Ook een stukje eigenbelang hoor. Wat we hier aan leeswerk hebben, heb ik al zoveel keer gelezen, dat ik die boeken uit mijn hoofd ken. Ik zal je steunen en jou Jacob, uit de wind houden. Hij zal het niet leuk vinden, dat jij achter zijn rug om spullen weg wilde geven, ook al is het aan ons.

L. Oh. Mam, u bent een engel. En jij ook Jacob. Maar ga nu snel weer aan het werk, straks denkt hij dat je je tijd aan het verlummelen bent. We zien je toch wel tussen de middag ?

(Jacob glimt bij het zien van de reactie van Liesje en zegt:)

J. Sorry dat ik jullie in moeilijkheden breng, maar ik dacht jou Lies een plezier te doen. Ik hoopte echt dat je er wat mee kon. Wie weet lukt het toch. En eh.. reken maar niet op mij tussen de middag. Ik heb niets bij me en scharrel m'n kostje wel bij elkaar in de buurt.

S. Daar komt niets van in Jacob. Wie hier werkt wordt hier ook gevoed. En jij kunt wel wat gebruiken. Schuif straks maar lekker bij ons aan.

J. Dank u wel mevrouw. U bent een goed mens. Tot straks.

(Jacob sluit de deur achter zich en de dames buigen zich over de boeken.)

L. Mam, krijgt u nu echt geen gedonder met Pa?

S. Weet je Lies, ook ik had graag boeken gelezen vroeger, maar kreeg daar de kans niet voor. Deze boeken worden jou als het ware in de schoot geworpen. Misschien, als je vader eenmaal ervaart dat wijsheid ook iets op kan leveren, draait hij wel bij. Weet je, eens hoorde ik een predikant het volgende over wijsheid zeggen: (spreuken 3:13-15)

“Gelukkig wie wijsheid vindt of wie inzicht verwerft.
Wijsheid levert meer op dan zilver. Ze brengt meer op dan goud. Ze is meer waard dan edelstenen.
Alles wat men kan begeren is vergeleken met de wijsheid niets”.

L. Als dat zo is, waarom mag ik dan niet doorleren van Pa ?

(Stien zucht, haalt haar schouders op en moet het antwoord schuldig blijven. Samen lopen ze de stapel boeken even door.)

S. Vreemde boeken zitten er tussen. Zeg, weet jij wat ..fij...fysiologie is?
Gaat ver boven mijn pet geloof ik. (pakt weer een volgend boek)

L. Oh mam, kijk, een boek over etiquette !

S. Etiketten? Voor flessen en potten jam bedoel je?

L. Nee ma, boeken over hoe een mens zich gedragen moet in “deftig” gezelschap. Eens kijken....Het heet: Jongeman, luister even. (lachend) Dat is wat voor pa! Nee, beter voor Jacob, die kan er misschien nog wat mee later.

S. Ik denk inderdaad dat je vader er niet aan zal willen beginnen. Maar Lies, leg die boeken even opzij, dan kun je de tafel dekken. Ik ben bijna klaar met de soep. Berend zal zo wel terug zijn van zijn boodschap en dan wil hij direkt aan tafel kunnen.

(Lies maakt een saluerend gebaar en zegt:)

L. Uw wens is mijn bevel !

(Lies ruimt de spullen van tafel en dekt deze voor het eten. Dan komt Berend de woonkeuken binnen. Stampt zijn voeten af, onder een fronsende blik van zijn vrouw. Hij merkt haar wrevel en doet snel keurig zijn jopper uit en trekt de muts van zijn hoofd.)

B. Zo vrouw, ik heb trek.... Wat zie ik, 4 borden ?

S. Nou, Jacob werkt toch voor ons, dan moeten we ook zorgen dat hij te eten krijgt. Aan een knecht met een lege maag heb je niks.

B. En moet hij dan gelijk maar helemaal aan tafel met ons mee-eten?!

(Berend haalt demonstratief het vierde bord van tafel en zet het terug op het aanrecht.)

S. Jij ziet hem liever met een stikkenzak op het stoepje voor het kippenhok.
Ik kan je op een briefje geven, dat hij die stikkenzak misschien wel heeft, maar er zal niets eetbaars in zitten. Wij hebben genoeg voor 4.

(Stien schrikt zelfs en beetje van haar “brutaliteit”, maar Lies doet nu ook een duif in het zakje voor Jacob en zegt:)

L. Zeg Pa, door Jacob's hulp kunt u vandaag toch ook meer werk verzetten en ik

weet zeker dat hij zijn uiterste best voor u doet. Mag het nu ? Alstublieft ?

B. Nou ja, ik moet eerlijk zeggen dat hij het prima doet. Het sorteren van de buit heeft hij keurig gedaan. Hij lijkt me een pientere knaap met oog voor handel. Misschien ga ik eens een babbeltje met die lapzwans van een vader van hem maken. Hij zou bij mij in de leer kunnen, want juten is ook een vak hoor!

(Even zit Berend nadenkend voor zich uit te kijken en zegt dan:)

B. Goed dan Stien, roep die jongen maar binnen, maar als hij niet bevalt schop ik hem a-la-minuut de laan weer uit.

(Stien en Lies kijken elkaar opgelucht aan. Stien zet het bord weer snel terug op zijn plaats, waarna ze Jacob binnenroept.

Jacob komt wat verlegen binnenschuifelen, doet eerst keurig zijn schoenen uit trekt de muts van zijn hoofd en doet zijn jas uit. Dan wacht hij op een teken dat hij mag gaan zitten. Stien gebaart hem plaats te nemen.)

J. Dank u wel, dat ik hier mag mee-eten.

B. (een beetje bars) Dat krijg je niet voor niets. Je zult ervoor moeten werken. Je hebt gelukkig manieren geleerd en bent beleefd, dat pleit voor je. Mijn vrouw is niet zo makkelijk in die dingen! (knipoogt naar S en L)

(Zodra Jacob zit neemt Stien de pan soep van het fornuis en zet zie dampend op tafel, neemt de deksel eraf en gaat dan ook zitten. Jacob kijkt vragend op, maar dan gaat Stien voor in een kort tafelgebed.)

S. Looft de Heer, want Hij is goed, want zijn goedertierenheid is tot in eeuwigheid.

(Na het gebed staat Stien op en schept de borden een voor een vol, waarna ze een plank met sneden brood op tafel zet, en zegt:)

S. Héérlijke bruine bonensoep, met dat lekkere stuk spek erdoor, wat jij gisteren hebt weten te ritselen Berend. Dat kunnen we allemaal goed gebruiken. Eet smakelijk !

(Ze vallen allemaal gelijk aan op de soep en even hoor je niets anders dan een goedkeurend "ge-hmmmm" en "lekker moeder"! Als de eerste paar hapen naar binnen gewerkt zijn, begint Berend een praatje met Jacob, maar eet onder-

tussen wel gewoon door.)

B. Zeg Jacob, hoe zit het met jouw spierkracht?

J. Hoe bedoelt u?

B. Nou kijk jongen, vanmiddag moet ik een kacheltje afleveren bij die Draadloos in het dorp. Als jij dat aankunt mag je mij helpen met dat karweitje. Ik moet

er namelijk ook nog een vrachtje brandhout bij leveren. Dat ruil ik dan weer voor wat naai-rommel voor de dames hier. Nou, wat denk je ?

(Jacob reageert aangenaam verrast. Wrijft met zijn hand over zijn bovenarm en zegt:)

J. U kunt op mij rekenen meneer.

B. Mooi, dat is dan afgesproken.

(Allen eten verder. J wisselt een blik met L en met S. Dan komt Stien met haar moeilijke onderwerp.)

S. Zeg Berend, we zagen tussen de spullen van de buit ook een kist boeken. Jacob heeft ze voorzichtig uitgepakt. Zo te zien heeft het water ze zodanig beschadigd dat ze niet meer verhandelbaar zijn. We hebben ze bij de schaakstukken voor de kachel gelegd om te drogen.

B. (eet rustig verder) Ja, nou...en...?

S. Je weet dat wij graag lezen en Lies zou graag willen leren. Dat kan nu beide. Er zitten ook studieboeken tussen. Deze boeken komen ons zomaar aanwaaien. Mogen wij ze hebben ? Voor jou zijn ze waardeloos maar voor ons waardevol. Er zit vast ook wel wat tussen voor jou, en wie weet ook voor Jacob. Nou, iedereen blij!

(Berend kijkt op van zijn bord. Kijkt naar de vrouwen, en zegt:)

B. Lezen? Ik ? Zonde van mijn tijd. Ik heb vier jaar op school moeten zitten en prijs de dag dat ik er voor het laatst was.

(Dan richt Berend zich tot Jacob en zegt:)

B. Ben je nu al uit op de goedheid van de vrouwen hier ? Mij zijn ze goed genoeg zoals ze zijn. Wat heb je aan studieboeken Jacob, letters vullen je maag niet.

(Stien reageret snel, vóór een bedremmelde Jacob wat kan zeggen.)

S. Nee nú niet Berend, maar láter misschien des te meer.

B. Ga je dan mooiere poppen maken?, wordt het huis dan schoner? of kook je dan nog lekkerder door al dat leren? (lachend naar Jacob).

S. Ach Berend, doe niet zo vervelend tegen Liesje.

L. Ja pap, ik beloof u dat mijn gewone werk er niet onder zal lijden. Mogen we ze alstublieft, alstublieft (met haar allerliefste blik) houden?

B. Zulke ogen kan je toch niets weigeren, vind je niet Jacob? (deze knikt zéér instemmend) Als jullie dat allemaal dan zó graag willen, vooruit dan maar. Maar zodra ik merk dat je deze belofte niet nakomt Lies, maak ik er kachel-boeken van.

(Lies springt blij op, pakt de boeken en streelt ze één voor één. Kijkt haar moeder en Jacob dankbaar aan en zegt dan tegen Berend:)

L. Pap, hier zult u geen spijt van krijgen.

spot uit woonkeuken duinhuis/ spot aan kamer Oma Lies

O. Je ziet Timo, dat je overgrootvader zo slecht nog niet was!

T. Ja Oma, en mocht je toen wel weer naar school? Iemand moet toch je leraar zijn.

O. In eerste instantie niet. Ik las in die boeken wanneer ik maar een gaatje tijd vrij had. 'sAvonds bij kaarslicht, of Zondags tussen de kerktijden door. En als mijn vader wat langer wegbleef, kwam Jacob me altijd zeggen dat de kust veilig was en leerde ik dus in gestolen uurtjes. Ik vond het allemaal zéér interessant.

T. Met kaarslicht? Ik moet altijd de lamp goed aandoen boven mijn leeswerk. Anders verpest ik mijn ogen, zegt m'n moeder.

O. En ze heeft gelijk hoor. Maar wij hadden destijds nog geen electriciteit in ons huisje. Maar improviserend kom je een heel eind. Je kent de uitdrukking: 'Armoede maakt vindingrijk', nou dat was dus op ons van toepassing. Overigens had ik best vaak last van hoofdpijn, maar ik liet dat nooit aan mijn vader blijken. Hij was een man van zijn woord en mijn boeken waren me heilig. Dus luister maar goed naar de wijze raad van je moeder en doe een leeslamp aan, dat bespaart je veel hoofdpijn.

T. En het schaakspel Oma, daar heb je nu niets over verteld. Je zei nog wel dat dat zo belangrijk voor je was.

O. Dat is het ook. Dit verhaal is ook nog niet af. Wel vertel ik je alvast dat Jacob

later een weggegooid stompje kaars is gaan gebruiken als vierde toren. Hij speelde altijd met die kleur van het bord. Zo maak je van iets wat waardeloos is iets waardevols, zei hij me een keer. En gelijk had hij. Hij en mijn vader zouden hun ogen niet geloven, wanneer ze zouden zien wat de mensen van tegenwoordig zomaar weggooien. Alleen soms omdat de kleur niet helemaal naar wens is, of het merk te weinig status heeft. Ik heb nog altijd moeite met deze weg-gooi-maatschappij. Zeker wanneer ik me herinner hoe moeilijk we het vroeger hadden.

T. Ja Oma, dat heb ik u vaker horen zeggen, maar vroeger is vroeger en nu is nu! Volgens mij zijn die uitspraken erfelijk, mijn vader zegt dat ook zo vaak. Lastig hoor, als ik eens een paar nieuwe nikes sportschoenen wil vraagt hij altijd of die andere echt niet meer bruikbaar zijn voor hij zijn portemonnee trekt. Goede dingen gooi je niet weg, zegt hij dan.

O. En gelijk heeft hij!

(Timo staat op en loopt naar het tafeltje)

T. Waarom zijn die torens eigenlijk zo vies? Ze lijken wel onder het kaarsvet te zitten.

(Timo pakt een toren op en loopt ermee naar Oma. Oma gebaart dat hij het terug moet zetten en zegt:)

O. Zet terug Timo, ook dat vertel ik je nog. Je probeert me "schaak" te zetten en me tot verder vertellen te dwingen. Dat gaat je niet lukken jongeman! Het is alweer lang tijd om naar huis te gaan jongen. Volgende keer verder.

Kom op, jas aan en weg wezen!

T. Hé, toe Oma, dan eet ik hier bij jou een boterhammetje mee, vertel nou verder. Ik bel wel even naar huis of het goed is, toe nou (smekend).

O. Eigenlijk wel een gezellig idee van je, maar dan moet je wel even voor me naar de bakker om de hoek om extra brood te halen.

T. Tuurlijk Oma, je zegt het maar, ik vlieg al, ben zo terug.

(Timo stuift de deur uit en komt direkt weer terug)

T. Oma, ik heb geen geld bij me.

(Oma Lies staat al op om haar portemonnee te pakken en geeft Timo een paar euro.)

O. Een halfje tarwe, en voor ons allebei een lekkere krentenbol, goed?

T. Komt voor de bakker Oma.

(En weg is Timo weer. Oma Lies kijkt hem na. Loopt naar een kastje en haalt drie kaarsen tevoorschijn. Op elke toren van het schaakspel zet zij een kaars.)

O. Eén voor jou pa, één voor ma en voor jou Jacob deze mooie... Zo.....

(Dan gaat ze weer zitten.)

spot uit

Derde bedrijf

Oma heeft wat broodbeleg klaargezet en een paar mokken met melk erbij. Ze zit te wachten op Timo. Dan denkt ze ineens aan de ouders van Timo en pakt de telefoon, draait het nummer en wacht, dan zegt ze:

- O. Berend?, ja met mij. Zeg vinden jullie het goed dat Timo een boterhammetje hier eet, bij mij? (luistert)
Ja, natuurlijk zorg ik dat hij hier om half acht vertrekt. Ik hoor hem geloof ik al terugkomen. Hij moest even een boodschapje voor me doen. 't Is een fijne jongen Berend. Nou de groeten aan allemaal en eet smakelijk voor straks. dag.... (Hangt weer op).

(Timo komt binnen met het brood als zijn Oma de telefoon nét neerlegt.)

T. Wéér aan de telefoon Oma?

- O. Wéét je toch! ik doe niets anders! Ik moest natuurlijk wel even je ouders bellen om te vragen of het goed was, dat jij hier eet. Dat was jij even vergeten.

T. Tuurlijk is dat goed. Alstublieft de boodschappen, en nog een beetje kleingeld dat ik overhield.

- O. Fijn jongen, bedankt. Doe je jas uit en kom zitten.

(Timo loopt naar de kapstok, voorzichtig langs het schaaktafeltje en merkt dan de verandering op.)

T. Hé Oma, je hebt kaarsen op de torens gezet. Waarom?

- O. Dat doe ik elk jaar tegen de tijd dat het kerst wordt. Het heeft met het verhaal te maken. Daar kom ik straks nog wel op terug.

T. Je maakt het weer lekker spannend Oma. Je kan toch gewoon doorvertellen tijdens het eten. Je mag van mij zelfs met volle mond praten.

- O. Timo, we houden het wel netjes hoor. Hier, je boterham. We nemen het bord gewoon op schoot, en eten uit het vuistje. Maar eerst even een gebedje. Timo, wil jij dat even doen?

(Samen vouwen ze de handen en Timo bidt:)

T. Here zegen deze spijze! Amen.

O. Dank je wel en eet smakelijk, Timo.

T. Eet smakelijk, Oma.

(Timo kijkt haar verwachtingsvol aan en Oma Lies gaat weer verder met het verhaal.)

O. Waar was ik ook alweer! O ja

Jacob voldeed zo goed, dat mijn vader hem voor vast aannam. Er werd in het schuurtje een stuk afgeschoten en daar kreeg hij een eigen onderkomen. Wel primitief, maar hij vond het prima. Tien keer beter dan in het volgepropte huisje in het dorp.

T. Miste hij zijn broers en zusjes dan niet ?

O. Elke zondag uit de kerk ging hij naar huis en s avonds kwam hij dan weer bij ons terug. Een prima regeling. Zij hoefden niet meer voor hem te zorgen en hij bracht regelmatig wat bruikbaar voor ze mee. Alles liep een aantal jaren eigenlijk best goed, totdat een keer op een zaterdagavond.....

spot uit kamer Oma Lies / spot aan woonkeuken duinhuis

(Stien en Lies zitten aan de tafel. Het is zaterdagavond. Er wordt geklopt en Jacob stapt binnen.)

J. Ik rook de koffie. Is het al tijd ?

S. Kom binnen Jacob en neem een stoel. We wachten eigenlijk op Berend. Normaal gesproken zou hij al lang terug moeten zijn. (kijkt een beetje zorgelijk)
Het is eigenlijk wel aardig weer. Ik denk dat ik hem maar eens tegemoet ga wandelen.

(Stien gaat af. Het gebeurt niet vaak dat Jacob en Lies met z'n tweeën zijn. Ze lijken wat verlegen met de situatie. Lies staat op en pakt de schaakspullen en zegt:)

L. Ik zet het schaakspel wel alvast voor jullie klaar. Ik weet onderhand nu ook wel waar welk stuk moet staan.

(Jacob helpt mee en zegt:)

J. Tussen de boeken die ik kreeg, omdat jullie daar toch niets aan hadden, zat een boek van een of andere grote denker. Ik ben zijn naam even kwijt. Er stond iets in over torens en waar ze voor staan.

(Jacob pakt de drie torens en zet die een voor een op hun plaats.)

J. Eén toren van geloof, één toren van trouw, één toren van standvastigheid en mijn stompje-kaars-toren die voor hoop staat.

L. Welk boek was dat? Dat wil ik ook nog wel eens lezen. Hoe kun je trouwens weten wélke toren voor wát staat?

J. Dat zijn zo mijn eigen gedachten.

(Jacob richt zich nu volledig op Lies en gaat verder)

J. Zeg Lies...je weet dat ik je graag zie en ik heb er heel wat voor over om in jouw buurt te zijn en te blijven. Dat is de reden waarom ik blijf spelen als een soort van schaakstuk in het spel dat jouw vader uitstippelt in zijn bedrijf.

L. Welk stuk zou jij het liefst willen zijn? de koning zeker!

J. Mis.

(Jacob pakt het stompje-kaars-toren en houdt deze omhoog en zet hem dan weer neer.)

J. Nee Lies, ik weet wel dat ik niet én geloof én standvastigheid én trouw én hoop tegelijk kan zijn. Dat kan er maar één (hij wijst naar boven), maar ik heb hoop, hoop dat wij goed bij elkaar passen. Heel graag zou ik jouw hoeksteen willen zijn, jouw toren. Samen met jou ons eigen schaakspel van leven invullen.

(Jacob gaat staan en loopt richting Lies.)

J. Heel graag zou ik jou Lies.....

(Lies kijkt verwachtingsvol naar hem op als Jacob naar haar toeloopt en haar in zijn armen wil nemen. Tot plotsklaps de deur opengaat en Berend hangend op een stok op een been binnenstompelt, ondersteund door Stien.)

L. Pa, wat is er gebeurd?

(Snel schieten Lies en Jacob de gewonde te hulp. Lies schuift een paar stoelen tegen elkaar en zegt tegen Jacob en haar moeder:)

L. Help even, dan zetten we pa heel voorzichtig op de stoelen. Ik heb gelezen dat een wond eerst goed schoongemaakt moet worden. Dat is bijna het belangrijkste wat je moet doen. Het zal wel behoorlijk pijn doen pa, maar het moet! Ma, snel een pan kokend water en schone doeken.

(Voorzichtig gaat Lies aan het werk. Ze knipt de pijp voorzichtig los pakt een van haar boeken, bladert even en legt dit open voor haar op tafel. Berend vloekt en gromt binnensmonds van pijn. Zo goed en zo kwaad als het gaat vertelt hij wat er gebeurd is.)

B. Jongens, ik had een pracht van een plank gezien. Ik stond op het duin, je weet

wel waar Jacob, en daar zag ik hem aan komen drijven. Ik dacht dáár wacht ik nog even op. Ik keek om me heen om te zien of er niet nog meer kapers op de kust waren. En ja hoor, in de verte zag ik die kromme Arend aan komen schuifelen. En als Arend iets ziet kan hij ineens wél heel snel vooruit komen. Ik moest me dus haasten. Ik zette er flink de pas in, lette niet goed op en gleed uit over een glad basaltblok. Ik weet niet wat er precies gebeurde, maar wel dat het veel pijn deed. Ik ben heus niet kinderachtig, maar dit doet verrekke zeer.

L. Ik weet zeker dat de wond nu die schoon is ook ontsmet moet worden. Heeft u niet ergens alcohol in de schuur?

J. Ik weet waar het staat. Ben zo terug.

(Jacob haast zich de deur uit en is in no-time terug met een fles alcohol. Stien pakt uit de kast een andere fles en zegt:)

S. Deze zul je ook wel kunnen gebruiken. Tegen de ergste pijn.

(Ze schroeft de fles open en geeft hem aan Berend, die de fles direkt aan zijn mond zet.)

L. Niet teveel drinken pa, dat verdunt het bloed. U hebt al genoeg verloren. En nu even de tanden op elkaar want de alcohol moet nu zijn werk doen.

(Berend bijt op zijn tanden terwijl Lies de wond dept met een in alcohol gedrenkte doek. Berend grauwt, maar doorstaat de ellende.)

L. Het ziet er niet goed uit pa. U moet naar het ziekenhuis.

B. Ziekenhuis ? Jij hebt toch al die boeken doorgeworsteld. Kan jij dit zelf niet?

L. Inderdaad pa, dit kan ik zelf niet! Het ziet ernaar uit dat het been is gebroken en ik ben geen chirurg.

B. Chirurg?!?!? Je bedoelt dat ze in me moeten snijden?

L. Dat moeten zij bepalen. Het enige wat ik kan doen is de open wond zo goed mogelijk verzorgen en zorgen dat u zo snel mogelijk in het ziekenhuis komt.

(Lies richt zich nu tot Jacob en haar moeder.)

L. Jacob, zet de handkar maar voor de deur en moeder als u nu wat dekens op de bodem van de kar legt zetten wij pa met zijn gewonde been zo voorzichtig mogelijk op de kar.

(Jacob is zeer snel terug en gaat samen met S. naar buiten, de dekens in de kar leggen. Je hoort buiten ineens een motortje en Jacob komt weer binnen.)

J. Nou Van Duinen, u hebt geluk bij een ongeluk. Kromme Arend zag u vallen en is zo snel hij kon naar het dorp gegaan om de dokter te waarschuwen. Maar die is dit week-end op familiebezoek. Arend had de vooruitziende blik dat het wel ziekenhuiswerk zou worden en heeft een gemotoriseerd karretje voor ons geregeld. U kunt in de bak met het been vooruit, ik op het zadel om de motor te bedienen en Lies kan bij u in de bak hand- en spandiensten op doktersgebied verrichten.

(Achter Jacob aan komt Stien weer binnen.)

S. Ja Berend, Arend is alweer weg. Hij zei: Wij jutters proberen elkaar wel eens te slim af te zijn bij buit, maar helpen elkaar bij tegenslag. Mooi he.

B. Wedden dat hij nu over het duin gaat en die mooie plank inpikt!

S. Schaam je Berend! Je wordt door hem wel geholpen hoor. Hier, neem nog een flinke slok. Het zal geen plezierritje worden.

(Stien graait nog wat kleding bij elkaar, maakt er een bundel van en geeft deze mee aan Lies. Tussen L en J in gaat Berend af. Buitenbeeld de kar in en een wegstervend motorgeluidje laat vermoeden dat de tocht richting Ziekenhuis is

begonnen. Stien blijft alleen achter. Ze gaat aan de tafel zitten en zoekt in haar ellende een “lijntje” met God. (Ze spreekt een gebed uit, waarin de thema’s van advent verwerkt zitten.)

S. Heer, hoor mij aan

U, die er altijd is en er altijd zal zijn

Alles Heer, ligt in Uw hand

Strooi uw goedheid over ons uit en laat het alstublieft goedkomen met Berend

(Ze blijft met het hoofd in de handen aan tafel zitten. Zo vinden Lies en Jacob haar, wanneer ze eindelijk terugkomen van hun tocht naar het ziekenhuis.)

L. Jeetje, ma, het is al over twaalven, zit u nog steeds op.?!

S. Ja jongens, ik maak me grote zorgen. Hoe zal het met hem aflopen..

J. We kunnen u wel wát geruststellen mw. van Duinen. Hij is in goede handen en morgen kunnen u en Lies naar hem toegaan. Ze zeiden ons dat wij morgen horen hoe ze hem gaan helpen en hoe lang het ongeveer zal duren voor hij weer naar huis komt.

L. Het heeft geen zin hier onszelf wakker te houden en uit te putten. Laten we maar gaan slapen en vertrouwen op een goede afloop.

spot uit woonkeuken duinhuis / spot aan kamer Oma Lies

T. En Oma, hoe verliep de tocht naar het ziekenhuis?

O. Nou jongen, wij zijn het hele eind naar het ziekenhuis met de motorkar gereden. Dat is zo’n anderhalf uur. M’n vader had heel veel pijn en onderweg

heb ik hem wat teveel sterke drank laten drinken voor de pijn. Tegen de tijd dat we bij het ziekenhuis kwamen was hij dan ook helemaal van de wereld.

T. Misschien wel het beste voor hem. Maar toen ?

O. Bij het ziekenhuis aangekomen namen de dokters en verpleegsters hem al gauw van ons over. Ik kreeg nog een compliment voor het verzorgen van de wond. Toen stuurden ze ons weer naar huis met de mededeling dat we de volgende dag terug mochten komen, om te horen hoe het met hem was.

T. Konden ze jullie niet even bellen?

O. (lachend) Timo, het ziekenhuis had toen waarschijnlijk wel telefoon, maar wij, de gewone mensen, niet hoor. En toch draaide de wereld ook toen gewoon door. Trouwens, de tijd ook. Ik heb je vader beloofd, dat je om half acht naar huis zou gaan. Kom op ! Jas aan en snel weg wezen nu.

T. Maar Oma, en Opa Jacob dan, die wilde toch met u trouwen? Volgens mij is het verhaal nog niet af!

O. Klopt Timo, als je de volgende keer komt, vertel ik je het slot oké?

(Timo trekt met tegenzin zijn jas aan, maar gaat dan toch gehoorzaam de deur uit. Als hij weg is steekt Oma Lies de kaarsen op de drie torens aan. Deze blijven branden de rest van het stuk.

spot uit

Vierde bedrijf

Het is 9.30 uur in de ochtend. Oma Lies is net haar steunkousen aan het aantrekken, als plotseling de deur opengaat en Timo binnen stapt.

O. Timo ?! Wat een verrassing. Op dit tijdstip van de dag verwacht ik nog geen bezoekers hoor. Gun me even de tijd om me fatsoenlijk aan te kleden.

(Timo draait zich even af van zijn grootmoeder, en zegt verontschuldigend:)

T. Sorry Oma, zo ver had ik niet nagedacht. Er vielen twee lesuren achter elkaar uit en ik dacht: nu kan ik mooi even naar Oma voor de rest van het verhaal. U bent toch niet boos op mij? Anders ga ik wel weer en kom ik een andere keer terug.

O. Wel nee Timo, t'ís wel goed. Ik ben al klaar. Doe je jas maar uit en doe de deur achter je dicht. We stoken niet voor het hele Westland.

(Oma Lies is klaar met haar kousen, doet haar schoenen aan. Timo hangt z'n jas op en ziet ineens dat de kaarsen branden.)

T. Hé Oma, je hebt de kaarsen aangestoken. Waarom is dat ?

O. Het is december en het loopt weer naar kerst. Ik vertelde je al dat ik in december, in de adventtijd naar kerst toe, altijd kaarsen brand. Dat doen ze trouwens in de kerk ook. Je weet wel, de vier zondagen vóór kerst, wanneer er elke zondag één kaars meer wordt aangestoken.

T. Oh, u bedoelt de adventskaarsen Oma.

O. Juist. De eerste kaars als een contact zoeken met God, de tweede kaars ter ere van Gods koninkrijk, de derde kaars uit vreugde en dankbaarheid en de vierde opdat Gods goedheid uit de hemel over ons neer mag dalen als in de geboorte van Jezus.

T. Weet ik Oma, ik mocht ook wel eens één van die kaarsen aansteken voor in de kerk.

O. Timo, deze kaarsen betekenen voor mij nog meer. Jij hebt ze nooit zien branden, omdat we kerst altijd bij jou thuis vieren. Dan is je vader jarig. Het branden van deze kaarsen heeft ook met het verhaal te maken, daarvoor gaan we terug naar de tijd, dat mijn vader weer thuis is uit het ziekenhuis. Weer op een zaterdagavond gezellig met z'n vieren rond de tafel.....

spot uit kamer Oma Lies / spot aan woonk keuken duinhuis

(Berend, Stien, Lies en Jacob zitten gezamenlijk rond de tafel. Berend's been ligt op een kussen op een stoel. Een stevige tak binnen handbereik van Berend deze moet als stok dienen. Er wordt geschaakt door Berend en Jacob en de dames kijken toe. Jacob gebruikt een stompje kaars als vierde toren. Stien zegt:)

S. Ik verheug me elke keer weer op de zaterdagavonden. Maar ik ben blij dat er om de week geschaakt wordt en niet elke zaterdag. Het lijkt wel of jullie steeds langer over een zet moeten nadenken.

L. Doen ze ook ma. Ze willen voor elkaar niet onderdoen.

B. Je hebt gelijk Lies. Ik verlies niet graag, maar ik moet toegeven, Jacob dat jij een geduchte tegenstander bent geworden.

J. Dank voor het compliment van Duinen, maar ik moet eerlijkheidshalve zeggen dat Lies me goed meehelpt in dit spel. Soms denkt ze nog verder door dan ik.

B. Oh, dus zó doe je dat! En ik maar denken dat die dekselse meid alleen maar met haar neus in d'r boeken zit.

S. Nou Berend, maar ze leert veel hoor. Daar heb jij nu toch ook van geprofi-teerd.

J. Ja van Duinen, in het ziekenhuis zeiden ze dat wanneer de wond niet zo goed was verzorgd, de kans heel groot was, dat het been nooit meer helemaal goed zou komen. Het is een meid uit duizenden!

B. (bromt) Ja, ja, ik weet het.

(Stien staat op om glazen te pakken voor de zaterdagavond-borrel. Jacob gaat wat achteruit zitten en richt zich tot Berend:)

J. Ik wil niet op de zaken vooruit lopen, maar mijn kansen vanavond schat ik hoog in.

B. (nadenkend) Dacht je? Volgens mij sta ik er beter voor.....Schaak !

(Berend lacht maar dan neemt Jacob zijn stompje-kaars-toren en doet één zet)

J. Schaak van Duinen.....én Mat !

B. Hé ?

(Berend schuift achteruit met de stoel en kan zijn ergernis nauwelijks verbergen)

B. Snotver!

S. Berend toch! (vermanend)

B. Ja, sorry. Jacob, dekselse jongen, je hebt het geflikt. Ik zeg het niet graag, maar gefeciliteerd.

(Glunderend incasseert Jacob de felicitatie en neemt dan een blok hout dat hij naast zich op de grond had gezet in zijn handen. Kucht even, kijkt Lies veelbetekenend aan, richt zich dan weer tot B en zegt:)

J. Van Duinen, Mevrouw van Duinen. Ik heb nu een aantal jaren voor u gewerkt en hoop dat tot uw tevredenheid gedaan te hebben. Ik heb het goed naar mijn zin, maar ik zou graag wat verandering zien.

(Berend en Stien kijken elkaar vragend aan, terwijl Jacob het blok hout op de tafel legt.)

J. Dit is volgens mij hetzelfde hout als waaruit de stukken van dit schaakspel zijn gesneden. Graag zou ik voor jullie hieruit een vierde toren willen snijden om het spel compleet te maken.

B. Ik wist niet dat jij ook nog kon houtsnijden Jacob, maar dat stukje hout kan ik wel missen. Was dat het?

(Jacob, nu verlegen en wat hakkend:)

J. Eigenlijk wil ik nog meer compleet maken van Duinen, en vraag ik u of ik met uw dochter mag trouwen.

(Even is er een gespannen stilte. B kijkt S aan. Zij knikt driftig van: ja!, en dan hervindt Berend zich en zegt:)

B. Beste Jacob, mijn dochter is mij heel wat waard. Ik heb helaas maar één kind, meer zijn ons niet gegeven. Ik zal je niet vragen nog 7 jaren voor mij te werken om haar te krijgen. Heel vroeger is dat namelijk wél gebeurd met ene Jacob. Wat ik wél wil van jou, is dat je heel goed zult zijn voor onze

Lies en ik wil graag de zekerheid dat jullie voor ons zullen zorgen, wanneer wij dat zelf niet meer kunnen.

(Berend kijkt Jacob en Lies nu beide aan. Lies gaat achter Jacob staan en legt haar hand op zijn schouder en zegt tegen haar vader:)

L. Pa, wij houden van elkaar, lang genoeg om te weten dat ik op niemand zo zo zal kunnen bouwen als op Jacob. Sinds hij hier voor u werkt is alles veel plezieriger geworden. Trouwens, uw zaken lopen nu ook beter, dus ook u bent beter af mét dan zonder Jacob.

(Berend kijkt Stien nu aan, gromt wat goedkeurend en zegt:)

B. Een schaakspel heeft vier torens. Als je dit met ons hier vergelijkt zijn wij dan dus inderdaad nu compleet. (staat op en drukt Jacob de hand).

S. Nu nog een stompje kaars Jacob, maar dat staat denk ik nu voor warmte voor Lies, en voor ons Berend verlichting van werk en zorgen.

(Men feliciteert elkaar. Jacob en Lies blijven hand in hand staan. Dan wordt plots op de deur gebonsd. Men kijkt elkaar verbaasd aan en Stien gaat naar de deur. Opent de deur. Er wordt een brief in haar hand gedrukt met de woorden “telegram”. Stien sluit verbouwereerd de deur weer en draait zich om. Ze zegt)

S. Een brief. En dan nog wel op zaterdagavond.

B. Geef hier!

S. Hij is niet voor jou.

B. Geef hier mens!

(Stien geeft de brief dan toch maar aan Berend.)

B. Je hebt gelijk. Niet voor mij. Hij is voor jou Jacob. Het zal toch niet...

(Jacob trekt een zorgelijk gezicht, neemt het telegram over, opent het en leest.)

J. Als ik het niet dacht! Het is een oproep voor mobilisatie. Ik moet mij morgen melden bij de kazerne. We hebben een paar weken geleden al een schrijven gehad dat dit er zat aan te komen, maar dat het dan nu echt gebeurt....

(Hij kijkt nu zéér spijtig naar Lies en zegt:)

J. Ik had me deze avond heel anders voorgesteld. (vergeet even de aanwezigheid van B en S en legt beide handen op haar schouders) Lies, zodra ik terug kom trouwen we.

B. Zeg eh, mot dat! dat geflikflooi waar wij bij zijn.

(Gegeneerd laten de twee elkaar los, maar blijven wel elkaars hand vasthouden.)

L. Pa, ik weet niet of u het doorheeft, maar dit kan heel vervelend voor ons allemaal worden.

S. Ja, ik hoorde gisteren op het dorp nog over de dreiging van een oorlog tegen Duitsland. In Jacob hadden we net een vierde toren, en nu hebben anderen hem alweer nodig en halen hem weer bij ons weg!

B. Wacht eens even, maar dan zit ik zonder hulp.!

(Dit lijkt Berend nog wel het ergste van alles.)

S. Alsof dát het ergste is. (richt zich weer tot Jacob)
Ik zal dan maar het een en ander voor je klaarzetten Jacob.

L. Nee ma, laat mij dat straks voor hem doen. Laten we deze avond nog een beetje gezellig voortzetten met een spelletje ganzenbord of zo.

J. Ja, het schaakspel is klaar en ik heb de mooiste koningin al te pakken.!

S. Ik zal de glazen nog een keertje vullen. Tenslotte gebeurt het niet alle dagen dat je enige dochter ten huwelijk gevraagd wordt.

spot uit woonkeuken duinhuis / spot aan kamer Oma Lies

O. Timo, ik denk dat je twee tussen-uren nu wel om zijn. Het verhaal is toch langer dan ik dacht. Of ik vind het gewoon leuk dat je nu nog een keer moet langskomen.

T. In de oorlog gebeurden toch al die rottingen met jullie? Daar heb ik m'n vader wel eens het een en ander over horen vertellen.

O. Inderdaad. Oorlog Timo, is soms een noodzakelijk kwaad. Zelfs nu in deze

tijd is het soms nodig om jonge mensen, met gevaar voor eigen leven, een oorlog in te sturen. Denk maar aan Afganistan of Irak. Ze noemen het dan wel een vredes-missie, maar toch, het zal je kind of je partner maar wezen. Kom, jas aan en nu snel terug naar school. Straks kom je nog te laat.

(Timo staat op, gaat naar het schaakbord en pakt voorzichtig één van de brandende kaarsen met toren op. Bekijkt die nauwkeurig en zet hem weer voorzichtig terug op het bord.)

T. Apart houtsnijwerk. Volgens mij heb ik wel eens zoiets gezien in mijn handen-arbeidboek. Ik zal er nog eens naar kijken.

O. Treuzel nu niet jongen, kom, gaan nu!

T. Ik kom heus wel op tijd hoor. Is het goed als ik vanmiddag terug kom?

Hoe dit afloopt...!?
